

Božični štiridnevni sestanek hrvatskega učiteljstva v Zagrebu — ob sodelovanju slovenskega predavatelja

Hrv. učit. zadruga »Ivan Filipović« je skupno z JUU sekcijo v Zagrebu priredila ob odlični udeležbi (nad 300!) svoj 4. božični sestanek. Program štiridnevne je bil zamišljen tako, da učiteljstvo dobi vpogled v nove razmere, ki so nastale z upostavitvijo banovine Hrvatske s posebnim ozirom na nove šolske prilike. Zato so povabili najvidnejše predstavnike hrvatske narodne prosvete in seljaškega pokreta, da podajo svoje miselnje. Iz Slovenije so pa povabili znanega pedagoškega delavca tov. E. Vranca, ki je lani sodeloval tudi v ministrski komisiji, katera je pripravila nov državni učni načrt.

Božični učiteljski sestanek je uspel odlično.

28. decembra sta predavala preds. zadruge »Ivan Filipović« tov. Zvonimir Frank in bivši podpredsednik JUU tov. Krajčević Stjepan. Prvi o »Zadruzi Ivan Filipović v novih prilikah«, drugi o »Mislih Antona Radića o šoli in organizaciji narodne prosvete«. Dr. Antona Radića je prikazal kot prvega hrvatskega pedagoškega revolucionarja, ki se je že koncem 19. stoletja odločil boriti proti Nemcu Herbartu. On je bil tudi prvi zato, da se razbije ozek obroč didaktične psihologije in metodniškega tehničizma. Zato je propagiral načelno in sistematično obdelavo problemov kulturne filozofije in sociologije. Poleg psihologije priznava kulturno-sociološko fundacijo pedagogike. Prvi je on med Hrvatov vnesel načelo nacionalno-kulturnih in socialno-ekonomskih faktorjev v šolstvu. Iz tega širokega naziranja je nastala v mnogih delih svojstvena ideologija, ki so ji temeljili: narodna kultura, narodna inteligenca in narodna šola. Radićev pedagoški nazor postaja evangelij za nove hrvatske šolske razmere!

Popoldne je predaval predsednik »Gospodarske sloge« dr. Rudolf Bičanić o »Ekonomskega stanju vasi in tendenci njenega razvoja«. Analiziral je ekonomsko in socialno stanje v posameznih predelih Hrvatske ter pokazal na primerih, kako je stanje šole odvisno baš od teh razmer. Šola sama ne bo mogla dvigniti kulturno stanje, če istočasno in vzporedno ne bomo z ekonomskimi ukrepi sanirali vasi.

29. decembra je poročal znani pobornik za moderno hrvatsko šolo prof. dr. Sigismund Čajkovic o »Osnovnih principih za načrt novega šolskega zakona«. Na idejah bratov Radićev je pokazal, kako mora šola »služiti narod«. Ljudstvo nikoli ne bi smelo smatrati šole kot breme. Kar da za šolo, mora dati iz srca v dobri zavesti, da je šola zato tukaj, da mu koristi. Šola mora ostati 8 letna »pučka šola«, ki mora v poletnem času dovoliti olajšave, ne pa spustiti deco po 4 letih iz šole. V tem oziru so se razmere po letu 1918.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Spoznaj zmote, da ubereš pot boljše bodočnosti!

Vzdihi o našem težavnem položaju so prve reakcije na poziv: aktivizirajte se z udi učitelji pripravniki. Doslej smo nosili našo bol molče, danes jo odkrivamo. Molčali smo, ker smo vajeni »reda«, ker smo zaupali »smotrenju« in »pravičnemu urejenosti našega življenjskega položaja. Pa tudi zato, ker so nas tako učili od otroške dobe tja do zadnjega tromesečja v petem letniku učiteljskega.

Vedno je bilo dovolj dela s prisvajanjem spominke snovi, dovolj domačih nalog in premalo časa ter še manj prilik in zanimanja za naše resnično duševno doživljanje; za naše probleme, borbe in razvoj. V svoji vestnosti so profesorji videli zahteve učnega načrta in snovi ter dijaka, ki se tej snovi upira, ali na ji podleže in postane živa izdaja šolskih knjig. Tako so se nekateri dijaki učiteljski stali stalno borili s snovjo, drugi pa jo radi nujnosti, priti sigurneje do učiteljskega kruha, tlačili siloma v možgane. Spominke centri v naših glavah so bili preobremenjeni, ostala področja duševnega dela so pa imela trajne počitnice.

In tako ni čudno, da jih ta ali oni tovariš odkrije v sebi šele, ko kot reven učitelj pripravnik razmišlja o tem in onem.

Da ni dobro imeti preveč svojih misli in pobud, korakov k napredku in ljubezni do čiste resnice, so nam pa veleli ob odhodu z učiteljskega, ko se je reklo: »Skrbite, da boste dobro čuvali košček svojega kruha«. Tedaj še namreč ni bilo tako očitno, da se bo košček spremenil v drobtinico, o kateri ugibamo, s katere mize je padla.

Poslovili pa smo se od profesorjev in učiteljskega in šli svojo pot dalje. Čutili smo: »Sonca še ne bo, a oddaljala se je od nas vsaj ena najtežjih megel.« In potem — mi smo mirno trpeli v brezposelnosti.

Učiteljska organizacija — ki nam sedaj nudi čvrsto oporo in možnosti pravilnega znanja v razmerah današnjih dni ter podpira naša stremjenja k dvigu vrednot našega poklica do čim večje zavedenosti — je bila tedaj od nas oddaljena. Vedeli smo za njo, videli tu in tam stanovski list — a to je bilo za naše resnične potrebe mnogo, mnogo premalo. Šele po letih brezposelnosti — ko je ta ali oni tovariš in tovarišica že pristal na to ali ono smer prosvetnega dela kot predpogoj »hitre« nastavitve, ko ga je že več ali manj zajel in uporabil stranski tok odločujočih činiteljev — se je javila stanovska organizacija

na Hrvatskem v toliko poslabšale, da je danes v »višji narodni šoli« 6400 otrok, dočim so v hrvatsko-slavonskih krajih leta 1918. imele ponavljalne šole (5.—8. šol. leto) še 68.000 otrok! Torej je padec po 20 letih beležil 90 % nazadovanje, kar je katastrofalno dejstvo! Učitelji bodo banovinski uslužbenci, ki se morajo živeti v razmere vasi in vaškega otroka.

Popoldne je odgovoril tov. E. Vranec na vprašanje: »V kakšni smeri je treba reformirati učni načrt?« V 1 in pol urnem referatu je razvil teorijo učnega načrta. Na osnovi njegovih znanih grafično ponazorjenih paralel je dokazal medsebojno zavisnost sociološke, psihološke, pedološke in pedagoško-didaktične komponente v eno mogočno skupno rezultanto — šolsko in vzgojno dejavnost. Dokazal je, da problem učnega načrta ni izolirana zadeva, ki bi se dala pri zeleni mizi reševati brez poznavanja vseh ostalih faktorjev. Dosedanje statično gledanje šole je odločilo, da so sestavljali učne načrte za ljudsko šolo srednješolski profesorji, za srednjo šolo pa univerza. Dinamično stališče v pedagogiki gleda celostno na ves problem in ga veže zelo tesno na poznavanje sociološke strukture, otroka in sodobnih pedagoško-didaktičnih načel. Pri vsem tem mora kot izvrševalec učnega načrta sodelovati v izdatni meri učiteljstvo, ne pa morda samo politični ali profsorski krogi.

Z gromkim aplavzom so navzoči sprejeli izvajanja predavatelja. V diskusiji, ki je sledila, so zlasti podčrtali vlogo učitelja pri sestavi učnega načrta predsednik Frank, Ranković, predsednik JUU Marinić in končno dr. Čajkovic, ki je priznal učiteljstvu pravico do sodelovanja pri bodočih zakonih in načrtih. Takoj je bil sprejet tudi predlog za osnove odbora, ki bo pripravil ves potreben material za bodoče delo.

Govorniki so se s priznanjem spomnili tudi slovenskega »Učiteljskega pokreta« pri slovenski sekciji JUU. Več let že delajo večinoma mladi delavoljni učitelji na Hrvatskem in v Sloveniji skupno s tem, da po enakih načelih proučujejo vas in otroka. To je važen pogoj za uspešno delo v smeri pedagoške teorije in prakse. Učit. pokretu v Sloveniji so bile ob tej priliki izrečene tople simpatije in pozdravi z željo kongenialnega dela tudi v lepši bodočnosti.

Tretji dan je bil posvečen anketi o duševnem in telesnem stanju otroka. Dr. Dinko Tomašić pa je 4. dan predaval o »Tendencah družbenega razvoja na Hrvatskem«.

Zivahno sodelovanje vseh poslušalcev je skozi vse štiri dni bilo na višku. Hrv. učit. zadruga »Ivan Filipović« je z božičnim sestankom doživela pravi trijumf, h kateremu ji iskreno čestitamo!

s svojimi moralnimi zahtevami. Da je bil vstop manj spontan in optimističen, je z ozirom na navedeno umljivo. Da je ta ali oni vstop odklonil, bo z ozirom na razvoj razmer trenutno pojmljivo. In vendar so ogromne možnosti, ko organizacija lahko dviga že učiteljske k vživljanju v vrednostne strani učiteljskega poklica.

Predpogoj vsemu je umevajoč kontakt organizacije z učiteljskimi. Formalnosti pravil in slične naj ne bodo ovire k napredku, ampak le nujno ogrodje. V ospredju naj ne bodo zahteve in pričakovanja organizacije, ampak potrebe in problemi učiteljskih. Organizacija naj jim nudi tudi možnosti polnega uveljavljanja in vživljanja v našo skupnost že sedaj, ko še kot dijaki sede pod katedrom.

Če žrtvujemo za pevski zbor, za podporne fond, za delo našega pokreta, žrtvuemo še za učiteljske. Vsaj učiteljski v zadnjih dveh ali treh letnikih naj prejema brezplačno ali po znižani ceni naš stanovski list. Otvori naj se rubrika »Glas učiteljskega naraščaja«, ali pa naj ima »Učit. tovariš« mesečno prilogo z istim naslovom. Tu naj se objavljajo samo prispevki učiteljskih. V Ljubljani in Mariboru naj se pri učiteljskih društvih osnuje »odsek učiteljskih«. Omenjeni učiteljski društvi naj svoj delokrog poglobita in razširita v toliko, da bosta s pomočjo žive zveze z učiteljskimi aktivno sodelovali za čim boljše kvaliteto našega naraščaja.

Tovarišice! Tovariši! Tudi vi ste posedali dolga leta po šolskih klopih. Tudi vi ste doživljali v njih to in ono neprijetnost, ki bi lahko izostala. Obiskovale so vas stalne zahteve in potrebe učnega načrta za učiteljske ter čisto pomanjkanje toplote vzgojiteljev, ki bi naj razpršili vaše notranje težave in dvignili k življenju vaše pristne naravne sile in zmožnosti.

Oglasite se k objektivnemu prikazu tega problema, da bomo bodočim tovarišcem in tovarišem, ki so dijaki učiteljske, olajšali in osvetlili korak do učiteljskega poklica, a zase ubrali pravilnejšo pot v vsem našem delu. Naj bo naša rubrika odsev našega resničnega življenja, ne zlaganega in hlinjenega, ne zakritega v skrite boleče kotičke naše duše, ampak sproščena v vseh naših silah za delo k spoznanju resnice kot osnove k boljši bodočnosti.

Šiv.

Učiteljica začetnica o svojem delu

Pričujoče predavanje je imela učiteljica začetnica Milena Petovar na božičnem sestanku članic zadruge »Dom učiteljice«. Ker je v njem marsikak migljaj in marsikaka misel, ki utegne biti zanimiva za mlado in staro med nami, ga prinašamo v celoti. Veselilo nas bo zlasti, če bo dal članek pobudo za izmenjavo misli zlasti s strani mlajših.

Lansko leto nas je prišlo mnogo v Prekmurje, kjer smo začele svojo poklicno pot. Ko si pripovedujemo težave in veselje od prvih dni do danes, smo si bliže, ker smo doživljale skoraj vse enako. Vse smo prišle nepravilne in nezrele za poklic in za življenje. Nismo me krive, da je tako. Večkrat razmišljamo, kakšne namene imajo tisti, ki odločajo o vzgoji učiteljskega naraščaja. V našem šolanju je bilo toliko zgrešenega, da se v glavi porodi vprašanje, ali oni ne poznajo življenja in današnjih zahtev do šole in učitelja ali pa je prepred med nami in ljudstvom namerno ustvarjen. Naj bo že kakor koli, danes se moramo reševati mi sami.

Brezposelnost je pustila v nas trajne posledice. Ko smo dobile službo, so bile na mah pozabljene vse težave in bridkosti, objela nas je sreča in neizmerna hvaležnost. Joj, kako mehka je bila tiste dni naša hrbtenica. In mnoge so se takrat upognile in se niso več zravnale. Misel na toliko obetajoč učiteljski poklic, na dom, na sitno milostivo je doprinesla svoje. Uradniški duh je zavel v mladih dušah.

V Prekmurje smo prišle. Ko smo se vozile od postaje na svoja mesta skozi velike ravninske vasi, smo gledale najlepše. Za pripombe svojcev o mlakužah, vlažnih stanovanjih, malariji in razparceliranih njivah ni bilo taktar prostora v našem srcu. Ravno tako je bilo prve dni v šoli. Sama dobrota, sama ljubezen. Kmalu je bila končana ta prva pesem. Otroci so hitro spoznali priliko, da lahko zaživijo po svoje, nam pa so se izmikala tla pod nogami. Začele smo z iskanjem po knjigah in zvezkih iz učiteljskega in vedno težje je bilo. Vsak dan bolj smo spoznavale, da nas je učiteljstvo pustilo na cedilu in da razen dobre volje in hotenja po delu ni v nas ničesar. Ko je minila prva potlačenost, je vsak napravil sklep, da bo podvihal rokave in začel z delom. Delovnih enot smo se oprijele bolj instinktivno, kot pa iz drugih razlogov. Sestavljale smo, iskale snov, ko pa sem prišla natančno pripravljena v razred, sem kmalu spoznala, da sem daleč od otrok. In tako je šlo naprej. Delo v razredu je bilo brezbarvno, odnos do otrok sentimentalni, vse je bilo daleč od razpoloženja, ki ga ustvarja pravo življenjsko delo. Kako naj izboljšam, kje naj začnem, kakšne metode naj se primem, v glavi se je kar vrtelo. Dnevi pa so tekli in vsaki dan bolj sem se bala poti v šolo. Učni načrt pa je gledal kot spaka iz vseh kotov. Na šoli smo bili sami pripravniki, ki smo se drug drugemu lahko le potožili. Danes je seveda samo nekoliko boljše. Najti cilj svojem delu in potem izgraditi odnos do vsakega otroka, poiskati vsebino in metodo šolskega dela, tu bom lahko vrtala in delala nekaj let. In velik greh je, da nam učiteljstvo ni dalo vsaj nekaj temeljnih kamnov, na katerih bi lahko zdaj gradili. To je greh nad kmečkim človekom, ki mu je ljudska škola edina izobraževalna institucija in učiteljstvo nosi velik delež pri tem, da nudi šola tako malo kmečki mladini. V nas je volje po delu dovolj, skoraj vsa naša energija se izrabi v iskanju najosnovnej-

ših pedagoških izsledkov danes, ko svoj poklic že izvršujemo.

Pa še pogledimo malo dolžnosti, ki jih moramo izvrševati. Tovarišica, ki je bila lani nastavljena, je sama na dvorazrednici v čisto madžarski vasi. Celodnevni pouk, upraviteljske posle in gospodinjska dela opravlja, zdaj, ko si mora s čitanjem, razmišljanjem in z opazovanjem življenja izgrajevati svoje strokovne temelje. Kaj naj poreče k temu ona in njeni otroci? Tako se godi večim.

Ne tožimo, ne bojimo se dela, vendar pa ne moremo sprejeti čestih težkih obsodb svojih otrok in njihovih staršev, ker v nas ni krivde zato, da jim nudimo tako malo. Premladri in preslabi smo, da bi reševali te pedagoške in življenjske probleme.

Ko se trudiš, da bo šola čimbolj življenjska in opazuje življenje v vasi, naletiš na stvari, mimo katerih ne moreš. Marsikdo še dvomi, če je danes izvenšolsko delo potrebno ali ne. Mi, ki živimo na vasi in smo iz vasi doma, ob tem nimamo časa razmišljati, mi samo vidimo neštevilne vrzeli in ne vemo kje in kako zagrabiti, da bi bilo uspešnejše. Najbolj šolani ljudje smo na vasi, najmanj ur zaposleni, vidimo razmere do dna, saj smo z življenjem teh ljudi neposredno povezani in vse to nas sili, da skušamo nekje prijeti in po svojih močeh doprinese malo, malo malenkost k izboljšanju. Pa zopet stara pesem! Prazni rok so nas poslali sem, premo! Znamo. V delokrog učiteljice bi spadalo predvsem gospodinjstvo, zdravstvo in šivanje, a velika večina zna le nekaj umetnih ročnodelskih vbovov. Trdim, da tudi to ni naša krivda. Dokaz za to je, da učiteljice na zborovanjih odločno zahtevajo praktične počitnice tečaj. Torej, sedaj bi se izobraževale, mnogo bolj pa bi se še prej, le prilike bi bilo treba. Radi neznanja se danes učiteljstvo tako malo izvenšolsko udeležuje. Tovarišicam, ki pa prihajajo iz mesta, je še mnogo težje. Ne razumemo dialekt, težko se približajo vaščanom, njihovo bistvo jim je tuje in se rajši zapirajo v svoje sobice, čeprav bi mnoge radi pomagale, pa ne vedo kako. Za vse je treba znanja, nam pa tega največ manjka. In vsaka ve, da se edino z delom lahko približa delovnim ljudem, še tako prijazne besede in smehljaji ne zaležejo mnogo. In tako je danes učiteljstvo precej daleč od vasi. Vzgoja v učiteljsku je vse prej, kot pa nas vzgajala v ljudske vzgojitelje in nas navajala, da bi skušali čim globlje dojeti in poseči v ljudsko življenje. Druge stvari so bile važnejše. Danes pa hodi mnogo naših z zaprtimi očmi in z zaprtim srcem skozi življenje.

Ne bom pravila, kako vpliva na mladega človeka, ko hočeš, poizkusiš, se trudiš, pa vidiš, da ne zmoreš. Za mnoge je to usodno, začno se bati ljudi in se čisto osamijo. Druge pa si poiščejo polje, kjer se na lažji način uveljavijo, pa četudi za ceno svojega dela in ugleda.

Prepričana sem, kjer živi 40 ljudi, tam bi lahko dobro živela tudi učiteljica. Če pa je vzgojena tako, da ne more najti stikov s svojo okolico in ostane vedno tujka, je nesrečno bitje, vredno obžalovanja. In takih je danes mnogo. To ne bi bilo potrebno, ker bi mladi ljudje morali in mogli biti vzgojeni tako, da bi se vživeli in pozitivno razvijali v vsakem miljeju. Danes pa osebno hira mnogo tovarišic tudi v večjih krajih in čestokrat srečaš mlado starko.

(Dalje prihodnjič.)

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—I Propaganda pogozdovanja na ljudskih šolah je bila lansko šolsko leto v naši banovini tako uspešna, da so šolski otroci posadili 455.231 sadik raznega gozdnega drevja. Pri sajenju je sodelovalo 40.866 otrok pod vodstvom 1396 učiteljic in učiteljev. Da bi bila propaganda za pogozdovanje čim najbolj učinkovita, so bile v nekaterih banovinah vpeljane posebne karte za učence, ki sodelujejo pri pogozdovanju. Na teh kartah so slike iz življenja gozda z raznovrstnim besedilom, kakor s pesmicami in nauki, zlasti pa z znano »Molitvijo gozda«. Na drugi strani kartona je pa ime šolarja ter podatki o času sajenja s številom vsajenih sadik. Čeprav je naša banovina najmanjša, vendar v nobeni drugi banovini države niso šolski otroci posadili toliko drevesc. V vsej državi je bilo namreč lani vsajenih 1.896.443 sadik, da so naši šolarji nasadili kar četrtino v vsej državi vsajenih sadik. Da to akcijo podpre, je beograjski dnevnik »Politika« 14. oktobra l. l. razpisal 6 nagrad za one učitelje, ki bodo imeli pri sajenju največ uspeha. Prva nagrada znaša 5000, druga 2000 in tri po 1000 din. Učitelji in učiteljice, ki žele tekmovati, naj pošljejo do kraja junija t. l. urednistvu »Politike« dokaz pogozdovanja, ustanovitve šolskih drevesnic, števila vsajenih drevesc in pogozdene površine. Dokaze naj potrdi občina in šumski referent. Tem podatkom je treba tudi priložiti opis pogozdovanja. Nagrade razdeli poseben odbor, ki so v njem predsednik JUU g. Ivan Dimnik, en predstavnik ministrstva za šume in rudnike in en član urednistva »Politike«. Po nekaterih krajih so šole svojo nalogo opravile s posebno propagandno slovesnostjo, ko so hodili šolarji k sajenju v sprevedu s potrebnim orodjem in mladimi drevesci, prav tako pa s tablam in zastavami z napisi »Varujte gozd!«, »Ne uničuj lesove!«, »Varuj, neguj in prizanašaj gozdu!«. Učitelji, predvsem pa šumski referenti so

imeli poučna predavanja, da so bile te manifestacije za pogozdovanje povsod zelo simpatično in s pohvalo sprejete. »Jutro«, 6. I.

—I V 14 dneh kar 7 praznikov je naslov članku v »Slov. narodu« od 8. januarja, v katerem je med drugim tudi ta ugotovitev: »Potem vzgojitelji in kulturni delavci: Ze zaradi šolskih počitnic morajo zagovarjati praznovanja, kajti sicer bi učilnice ne bile vse leto prezačene, vzgojitelji bi ne mogli dajati učenecm počitniških nalog (n. pr. »Kako sem se sankal«), odpovedali bi živci vzgojiteljem in učenecm, šolskim upraviteljem pa bi pošlo kurivo — sicer pa je vse to jasno.«

—I Kmečka mladina potrebuje več kmetijske izobrazbe. Pod tem naslovom priobčuje »Domovina« od 4. jan. uvodnik, v katerem pravi med drugim: Delaven učitelj, ki živi med kmečkim ljudstvom in se hoče iz ljubezni posvetiti vzgoji šolske in tudi izvenšolske mladine, ima zelo težavno stališče. Spoznati mora razmere, v katerih živi, spoznati potrebe ljudstva in kraja ter se sam izobraževati v tem, čemur na učiteljsku niso posvečali potrebne pozornosti. Zato mu je potreba dobrih strokovnih knjig, ki jih navadno v učiteljski knjižnici ni, sam pa si jih zaradi skromno odmerjene plače pri najboljši volji tudi ne more nabaviti.

—t Najlepša zabava, zanimivo ročno delo, pri katerem se otroci uče, je zbirka Načrtov za šolo in dom. Načrte je sestavil Vilim Kunst, avtor člankov Za tri dinarje elektrike, ki so izšli v »Našem rodu«. Zbirka obsega 5 elektrotehničnih aparatov: Morsov brzozjavni aparat, električni zvonec, indukcijski aparat, telefon in mikrofon.